

O turistických známkách píše i slabikář

Biskupské lesy mají turistickou známku ve speciální edici PEFC 2022. Dostalo ji čtrnáct lesních správců z různých koutů republiky, kteří fandí turistice a příkladně pečují o les. Tato letní novinka nás přivedla až do Rýmařova, kde dřevěná kolečka už 25 let vznikají. Měli jsme štěstí. V Návštěvnickém centru jsme potkali zakladatele společnosti Davida Holuba, který se nám ochotně věnoval i přesto, že naši návštěvu vůbec nečekal. A měl o čem vyprávět. První turistická známka totiž přišla na svět přesně před čtvrt stoletím!

Začátky nebyly jednoduché. Sám autor nápadu, který vystudoval filmovou vědu na olomoucké univerzitě, s prvními známkami procestoval celou republiku. Nabízel, vysvětloval a pro myšlenku suvenýru, který se dá sbírat podobně jako papírové známky, postupně nadchnul desetitisíce lidí. Do sběratelské hry, kterou se svými kolegy vytvořil a stále ji zdokonaluje, se jen v České republice zapojilo 50 tisíc turistů. Najdou se mezi nimi i tak vášniví příznivci turistických známek, kteří jich mají doma i přes dva tisíce. Jednoho skutečného „Znalce turistických známek“ jsme v Rýmařově dokonce osobně potkali.

Známka č. 1 patří Pradědu

Březovou větev jako štangli salámu krájeli na malá kolečka čeští skauti už před sto lety. Do řezu vypalovali jednoduchý motiv s letopočtem a odváželi si jej domů jako vzpomínku na letní tábor. Při toulkách přírodou zažívali dobrodružství, o nichž ve svých románech píše Jaroslav Foglar. Zakladatel sběratelské hry s turistickými známkami tyto příběhy nejen četl, ale jako skautský vedoucí také tábory organizoval. „V mládí jsme vedli skauty a na památku z táborů jsme si vyráběli salámy z břízy a do koleček vypalovali obrázky a krátké texty. Vypalování do dřeva se mi vždycky líbilo,“ vzpomíná na první vyrobené „turistické známky“ muž, který z dětské hry vytvořil podnikání, které živí desítky lidí. První známka z kolekce byla vyrobena v roce 1997. Je na ní jednoduše vyobrazen vysílač na Pradědu, nadmořská výška 1491 a má pořadové číslo No. 1. K její výrobě už nebylo nutné rozkrájet březovou větev. David Holub začal motivy vypalovat do vysoustružených koleček z měkkého lipového dřeva.

Zakladatel sběratelského fenoménu Turistické známky David Holub v Návštěvnickém centru v Rýmařově, kde se oblíbený suvenýr vyrábí z lipového dřeva už 25 let. Foto: Pavel Siuda

O turistických známkách svět neslyšel

Uspěť s novým suvenýrem na trhu však nebylo vůbec snadné. Turistické známky do té doby nikdo neznal a prosadit se s dřevěným kolečkem s vypáleným obrázkem nebylo jen tak. „Vzpomínám si na návštěvu broumovského kláštera. V refektáři nás přijal ‚šéf‘ kláštera. Byl to tehdy mladý převor-administrátor z Břevnova P. Petr Prokop Siostrzonek OSB. Když jsme mu náš projekt vysvětlili, tak jej dodnes vidím, jak sedí za velkým stolem a jeho zvučný hlas se odráží od vysokého klenutého stropu: ‚Přátelé! Náš řád tady působí už tisíc let, ale o turistických známkách nikdo nikdy neslyšel... Až se to změní, rádi vás tady znovu uvítáme! S Pánembohem!‘“ Psal se rok 1999 a budoucí arcipopat měl pravdu. Známky byly v plenkách. Málokdo o nich věděl. Zakladatel firmy se však nenechal odradit. Procestoval celou republiku, vysvětloval, nabízel a míst, která si obrázek památky nebo turisticky zajímavé lokality nechala na známku do dřeva vypálit, přibývalo. Levný a lehký suvenýr se osvědčil. Jeho pořízení nezatížilo peněženku ani batoh.

Sběratelská hra spustila lavinu zájmu

Cílem autora nápadu však bylo rovněž turisty naučit známky sbírat, a tak je

zapojil do hry podobně jako účastníky skautských táborů. A to se skutečně povedlo. „Princip hry je jednoduchý: Stačí nasbírat deset po sobě jdoucích známek a získáte k nim jednu prémiovou,“ vysvětluje David Holub, který začal sérii vytvářet nejprve pro turisticky atraktivní místa v Jeseníkách a pak se přesunul do Beskyd a dalších míst po celé zemi. V současné době existuje v České republice 2792 turistických známek. Sběratel, který má ve své sbírce minimálně 200 prémiových řádných známek, je dekorován titulem „Znalce České republiky“. V sobotu 3. září se skupina těchto znalců rozrostla o nových 11 členů. Být majitelem tak rozsáhlé sbírky znamená, že se mu podařilo osobně navštívit minimálně 2000 míst, pro něž v Rýmařově známku vyrobili. Mezi ně se může hrdě zařadit i Štefan Csibri z Rychnova nad Kněžnou, který si v srpnu přijel do Návštěvnického centra Turistických známek v Rýmařově pro svou odměnu i se svou ženou Radkou. Ve svém bytě má stěny chodby pokryté stovkami dřevěných koleček, která nasbíral za 24 let. Suvenýr a sběratelskou hru objevil rok po jejím zahájení a baví jej dodnes. „Když jsme začínali sbírat, tak v republice nic podobného nebylo a bylo to vlastně něco úplně nového. Dřevěné kolečko. Pár jsme si jich koupili ze zvědavosti. Pak jsme zjistili, že toho je víc a víc. Tehdy bylo

k dispozici jen papírové vydání atlasu. Tak jsme si pořídili atlas a začali zjišťovat, že to je v Jeseníkách, Krkonoších... a že se to rozšířilo do celé republiky. Vložene nás to chytlo a sbírali jsme to dál a dál.“

Úspěch i za hranicemi České republiky

Dřevěná kolečka z lipového dřeva se za 25 let z Rýmařova rozkutálela do všech koutů České republiky a řada z nich poznává i okolní svět. Turistické známky zdomácněly na Slovensku, daří se jim v Polsku, Maďarsku a pomalu se prosazují i v Rakousku. S šířením myšlenky pomohla sběratelská hra a hlavně nadšení cestovatelů, kteří neváhají za známkami urazit stovky kilometrů.

Mezi tisíce motivy najdeme kromě hradů, zámků a mnoha turisticky atraktivních lokalit také velké množství kostelů, kaplí, poutních míst, ale i křížových cest nebo kalvárií. Společnost Turistické známky v roce 2017 vydala sbírkovou známku na podporu vypáleného kostela Božího Těla v Gutech. Benefiční známka je aktuálně v prodeji i na pomoc válkou trpící Ukrajině. Sběratelské řady rozšiřují speciální edice vydávané k různým výročím, historickým událostem a sady známek podporují projekty turistických nebo poutních stezek. Nedávnou novinkou je QR kód s tzv. audiobedečkem, který dokáže prostřednictvím mobilní aplikace podat výklad. Ze všech známek, kterých je i s výročními a prémiovými vydáno 5 766, jich má audiobedeček již 3 000.

Matrice na výrobu Turistických známek se vyrábějí z kovu. Rozpálený kov zrcadlově vytvořený motiv do lipového dřeva vypálí a vznikne trvalý obrázek. Foto: Pavel Siuda

Sběratelé o každé nové známce hlasují

Turistické známky v České republice smutně najdete téměř na každém rohu. A skoro platí, že kdo nemá turistickou známku, jako by ani nebyl. Začleňování nových míst začali dokonce korigovat. „Nechtěli jsme, aby systém devalvoval. Ročně přibývá jen okolo padesáti nových známek. Asi 200 zájemců odmítneme,“ vysvětluje David Holub a dodává, že do procesu schvalování před deseti lety zapojili také sběratele. Každý registrovaný příznivec turistických známek může v hlasování rozhodnout o tom, zda se nová známka vyrobí, nebo ne. Mluvit do nové edice tak může až 50 tisíc lidí.

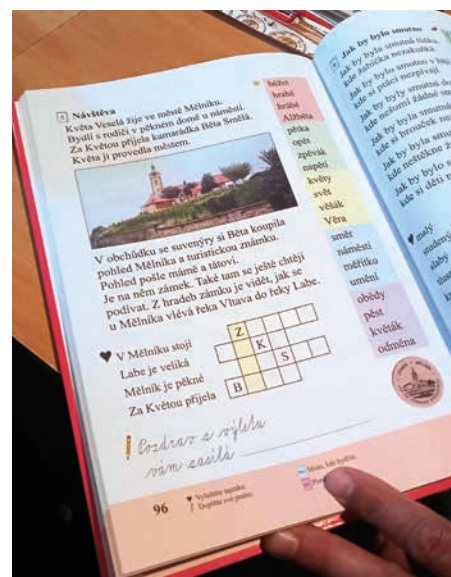
Na dvou místech slabikáře

Při vzpomínce na prorocká slova řeholníka se dnes David Holub pousměje. Turistickou známku s číslem 314 má nejen klášter Broumov, který se mezitím stal významnou turistickou dominantou, ale také Broumovské stěny, místní pivovar, hřbitovní kostelík Panny Marie i samotné město Broumov. Turistickou známku si nakonec objednal i převor benediktinů do břevnovského kláštera. Dostala unikátní číslo 1 000.

Povědomí o Turistických známkách se za čtvrtstoletí tak rozšířilo, že se o nich na dvou místech zmiňuje i slabikář. Takový věhlas autor myšlenky nečekal. Ani netuší, jak se zmínka do učebnice dostala. „Turistické známky jsou ve slabikáři dokonce na dvou místech,“ říká David Holub a už listuje exemplářem učebnice. „Děti se dnes učí číst věty ‚Máma mele maso, Ema má mísu a Květa si koupila pohled a turistickou známku‘,“ s nadsázkou konstatuje výrobce dnes již všeobecně známých suvenýrů.

Sbírka mi shořela, napsal malý chlapec

Pro sběratele to však mnohdy není jen suvenýr. Za každým kolečkem se skrývá výlet, čas strávený s přáteli, rodinou, malý osobní příběh. Některé z nich dokáží překvapit. O tom, jakou hodnotu může sbírka turistických známek mít, vyprávějí dopisy, které do Rýmařova přicházejí. „Někdy je to velmi zajímavé. Jeden chlapec nám poslal dopis podepsaný velitelem hasičů, který potvrzoval, že při požáru jejich domu mu v pokojíčku shořela celá sbírka turistických známek. Ten dopis byl ještě špinavý od sazí. Sbírku

Zmínka o suvenýru se dostala i do slabikáře.

jsme mu celou nahradili,“ líčí nezvyklou situaci výrobce suvenýrů. V jiném dopise se zase jedni manželé svědčili s tím, že se při rozvodovém procesu nemohli dohodnout na tom, komu sbírka připadne. „Nikdo se jí nechtěl vzdát, tak z rozvodu nakonec sešlo.“

Návštěvnické centrum i kavárna

Poštáči by si mohli v Návštěvnickém centru v Rýmařově otevřít klidně i malou pobočku. Dopisů sem chodí stovky. Lidé v nich prosí o zaslání turistických známek z míst, která osobně navštívili, ale známky tam nesehnali. Buď byl objekt zavřený, nebo byly známky právě vyprodané. Známkou jim z Návštěvnického centra pošlou ze své bohaté databáze oproti svědectví o navštíveném místě. Stačí zaslat vstupenku nebo fotku z mobilu. „Boom s dopisy začal během covidu, kdy lidé během lockdownu vyrazili do přírody, navštěvovali různá místa, ale známky se koupit nedaly. Posílali jsme jim je přímo z Rýmařova. Musím říct, že nás naši sběratelé v těch dvou těžkých letech podrželi,“ dodává David Holub.

Chybějící známku lze oproti důkazu o turistickém výletu získat také v Návštěvnickém centru v Rýmařově. Do historické budovy z roku 1872 se tvůrci známek přestěhovali z nedalekých Janovic. V prvním patře se známky vyrábějí a sídlí zde i vedení firmy, celé přizemí slouží veřejnosti. Zde se do vzpomínek s vůní dřeva mísí vůně kávy a dobrého jídla. Restaurace a kavárna Turistických známek má otevřeno sedm dní v týdnu, aby bylo dost sil na náročné jesenícké túry.

Pavel Siuda